

El pols i la pols del temps

L'arquitectura, tant la que té uns valors reconeguts com la més prescindible, acostuma a sobreviure als seus autors i promotors i a l'època en què fou concebuda. Aquesta asincronia vital, derivada de la rotunditat dels materials que la sustenten, ofereix un bon escenari per als estudis d'història urbana i d'arquitectura. ¿La ciutat fa els ciutadans, o els ciutadans fan la ciutat? Aquesta pregunta, motiu permanent de debat entre els especialistes, porta a múltiples derivacions, infinites lectures, interpretacions captivades i fantasies desfermades. No estem parlant d'estils arquitectònics ni de moviments culturals; més aviat ens referim al disseny formal dels espais construïts a cada moment i als usos que els ciutadans acaben fent del seu patrimoni quotidià, pensat en un moment, però reutilitzat, renovellat o degradat pel pas del temps.

Abans que els racionalistes sentenciessin que «l'ambient forma l'individu», els noucentistes ja havien dipositat el seu ideal d'un món millor en la bona arquitectura social de principi de segle. Però el primer noucentista, Eugeni d'Ors, ja va avisar que «la realitat són les cendres de l'ideal», i els projectes noucentista i racionalista van acabar en cendres, pols d'un altre temps que ens llegà uns equipaments de record d'una utòpica realitat alternativa. En totes les èpoques trobem lliçons quotidianes del que hom entén per *arquitectura del poder*: les imponents catedrals, els barris obrers de

Farina en pols i pols de notícies

Enguany ha fet cent anys que Alfons Teixidor encarregà a Rafael Masó una fàbrica i el seu propi habitatge annex, als afores de la ciutat, envoltats d'hortes i traguers, al costat del nus ferroviari d'aleshores, i al peu de la carretera que menava a Manresa, passant per les viles de Santa Eugènia i Salt: una ubicació estratègica per a un negoci pròsper. Cent anys més tard, la farinera Teixidor, restaurada i ampliada, és la seu del diari en català més consolidat del país. Avui pateix el polsim empipador d'una nova infraestructura ferroviària, però podem felicitar-nos per la seva llarga vida i la projecció de futur que apunta la seva restaurada arquitectura.

ciutat jardí, les ciutats dormitori de blocs anodins, els edificis oficials de cada moment polític, l'ocupació de la costa quan el paisatge cotitza com a valor immobiliari...

Un observador atent pot copsar història i realitat a partir dels usos del patrimoni construït. No cal ser sociòleg per detectar els canvis socials lligats a reubicacions de col·lectivitats que progressen econòmicament, o la reocupació dels barris empobrits per part dels nous pobres que arriben, o el recanvi generacional de barris sencers com Sant Narcís de Girona, on la mitjana d'edat es precipita pel pes de la biologia i pel somni neopopular que molts subscriurien.

Els ciutadans habiten, ocupen i pateixen l'arquitectura, i els governants i tècnics planifiquen, dissenyen, inauguren. Uns i altres se senten protagonistes del seu temps. Els edificis s'amplien, es reformen, es restauren, es rehabiliten, canvien d'aspecte i de funció i, a vegades, quan els valors que proclamen esdevenen incompatibles amb els signes del seu temps, es converteixen en patrimonis fràgils, es degraden, desapareixen, s'obliden. En aquest procés, la intervenció coral de tots els agents determina el resultat final. La vida transcorre dia a dia en els escenaris de la nostra arquitectura, i la pols dels anys marca el pols del temps entre el passat i el futur dels edificis. És una lliçó muda, però prou eloqüent, que parla sense que li preguntem i revela les prioritats i servituds de cada moment, escrites sobre pedra i amb vocació de permanència.